

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ————— 20 coroane.
Pe jumătate de an ———— 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 206.

Inchinare.

armatei române, la dezrobirea Românilor subjugati.

*In zilele de groază, de chinuri și dureri,
Când ne-am ascuns vieața, pribegi, fără puteri,
Sbura peste morminte, prin drumuri neumblate,
Spre noi un Duh de vieață, cu zvon de libertate;
Ni-se părea că cerul deschis ie încă nouă,
Că firul vieții triste nu ni-sa frânt în două,
Și-atunci am prins în suflet nădejdea de mai bine,
O, dulce Românie, credeam, aprins, în Tine!*

*Istoria vieții Tale mi-a fulgerat de-odată
Și sufletul și mintea, la moarte judecată,
Și dorul de lumină făcea să-l simt aproape
Pe fratele din Țară, zorit să ne desgroape;
Și nu-i cuvânt să spună fiorul bucuriei
Celui scăpat din lanțul de veacuri al urgiei
Și când cătam în juru-mi să-mi liniștesc simțirea
O goarnă românească trezește toată firea.*

*Credeam, că-i vis minunea, ce-aieva ni s'arată,
Din deal coboară'n vale o oaste regulată;
Oștenii cântă veseli, de par'că vin la nuntă,
Eroii, cari învins-au dușmanii'n lupta cruntă
Români sunt! frați de un sânge! aprindeți toți făclie
Și dați în lume chiot să simtă bucuria
Și îngerii din ceruri și demonii din iad
Că vechile hotară, azi, pe vecie cad.*

*Ostași români! Frăția în dorul sfânt ne leagă
Cu lanțul veșniciei, ce nu se mai desteaptă,
Și din spumoșul Nistri și pân'la d'alba Tisă,
Cum se cetesc din cronică, e soarta noastră scrisă:
Să fim un neam de oameni culturii sentinelă,
Să fim noi unt-de-lemnul, cei arde în candelă,
Și mirul înnoirii credinței cei străbune,
Izvor de pace lumii, ce arde sub tăciune.*

*Veniți, dar, lângă mine și mă priviți în față,
Și sărutați pe mortul trezit de nou la viață,
Veniți și dați-mi fruntea să v-o sărut odată,
Să-mi fie bietul suflet și inima'mpăcată.
Veniți și atingeți steagul... minunea... treicolorul
De ochii mei, să-i simtă și fiorul...
...Ostași! când moartă-i astăzi vrăsmașului trufia,
Strigați în cor cu toții: Trăească România!*

Lipova, 25 april 1919.

Al. Munteanu al lui Vasile,
protopop ort. român, refugiat.

Dreptul Bisericii asupra școalelor sale.

— O circulară consistorială, —

Biserica noastră, mai ales de o jumătate de veac încoaci, a purtat o aprigă luptă înafară — alături de silințele sale de acasă — pentru prosperarea școalelor sale confesionale și mai ales pentru respectarea în afară a drepturilor sale asupra acestei instituțiuni bisericești.

Ajunși acum la răspântia unui viitor de un fericit augur, ne pare bine, că putem face loc unei circulare consistoriale, prin care se reliefează ținuta intransigentă a Bisericii sub raportul cultural-școlar și drepturile inviolabile și împrescriptibile ale Bisericii, de a fi ea însași stăpânul cu drept de dispoziție asupra instituțiilor bisericești cari sunt și școalele confesionale.

Circulara de sub întrebare a fost incuviințată sub nr. 36/1919 încă din ședința dela 18. Febr. v. c. a Senatului școlar, dar din pricini neatârătoare de organele bisericești s'a putut publică și distribui ea de abia acum.

Comentarea punctului de mănecare al circularei e de prisos. Circulara grăiește ea de sine din destul, după cum urmează.

Cincizeci de ani s'au împlinit nu demult, de când, după furtunoasele vremi ale revoluțiunii dela 1848, statul ungar a căutat să-și pună temelii noi, prin legile create la 1868.

În acest an adevărat, legislativa ungară a votat, între altele, articolul de lege IX, prin care se recunoaște Bisericii noastre autonomia; prin articolul de lege XXXVIII s'a regulat în mod regnicolar învățământul poporal; iar prin legea XLIV s'a decretat egala îndreptățire a tuturor popoarelor din stat.

Un moment însă trebuie să-l fixăm dela început chiar, că Biserica noastră nu a fost pe deplin mulțămită cu noua îndrumare a lucrurilor în noua vieață de stat ungar, deoarece aceleași legi fundamentale, cari erau chemate a statorni raporturi de drept normale și fericite pentru toate neamurile și confesiunile din stat, cuprindeau germenele altor măsuri nedreptățitoare în viitor.

Hărnicia și trezvia Bisericii noastre, ca apărătoare nu numai a drepturilor sale ci și a intereselor culturale ale fiilor săi, ieșiră la iveală, într'un chip luminos, încă la 1868, în Congresul național-bisericesc constituant. Atunci adevărat, în ședința sa dela

24 Septembrie (6 Octombrie), întâiul nostru Congres reacționează împotriva proiectului guvernial relativ la regularea învățământului popular, pe motivul, că acela intenționează a ne știrbi autonomia bisericească și libertatea învățământului școlilor noastre confessionale. De aceea Congresul roagă pe mitropolitul Andrei Șaguna, să intervină pentru zădărnicierea aceluia proiect. Pășirea aceasta însă n'a dus la rezultatul dorit, deoarece proiectul totuși a devenit lege, ca articol de lege XXXVIII dela 1868.

Anul 1870, când se întruni Congresul nostru național-bisericesc pentru întâia dată pe baza și în cadrele Statutului organic înzestrat cu sancțiune regală, ne aduse o nouă și energică pășire a Bisericii noastre împotriva politicii de învățământ a statului ungar. Congresul adevărat, în ședința sa dela 14/26 Octombrie acelaș an, reacționează împotriva articolului de lege XXXVIII dela 1868 și votează o reprezentățiune către regele, cerând înlocuirea acelei legi. Congresul glăsuia atunci astfel: „Majestate! Legea de țară (regnicolară), art. IX din 1868, în § 3, ni-a garantat cu cuvinte clare și răspicade dreptul de a ne regulă și administra noi înșine, independent, școalele noastre confessionale, iar legea de țară, cevași mai târziu, adevărat articolul XXXVIII din acelaș an, acel drept ni-l restrânge și reduce peste toată măsura, ni-l face iluzoriu. Față de aceasta lege școlară, autonomia noastră în cele școlare a devenit mai fără toată însemnătatea; nu numai că nu ne este permis a ne regulă și administra noi înșine școalele confessionale și învățământul înrînsese după a noastră liberă dorință, după al nostru propriu interes; nu numai că întru administrarea și îmbunătățirea școlilor noastre confessionale nu putem conta la nici o sprijinire din partea statului, — nu suntem îndreptățiți a cere sucursul regimului de stat și al organelor lui, ci, tocmai din contra, regimul de stat prin aceea lege, cu autoritatea sa și cu înseși mijloacele contribuțiunii noastre, s'a pus în luptă și frecare foarte dăunătoare cu noi; o luptă și frecare, ce în loc să împăciuiască și mulțamească, neliniștește spiritele și, în loc să promoveze, îngreună și împiedecă cultura”.

Nu trecu mult, dela aceasta bărbătească pășire a Congresului nostru bine inspirat asupra viitorului ce ni-se gătia, până la vremea, când — în loc de îndreptarea lucrurilor — factorii legislativi ai Ungariei: Corpuri legiuitoare și Coroana depotrivă, cad de acord să creieze și alte legi, cari puneau piedeci în calea autonomiei Bisericii noastre și în a progresului cultural al poporului român. Din acest îndemn, care stătea de-a curmezișul cu intenția legilor fundamentale dela 1868, au răsărit mai multe legi de stat, din cari remarcăm, d'abiă numai în treacăt, următoarele: Articollii de lege VI dela 1876 și XXVIII din acelaș an, prin cari comisiilor administrative și organelor de control ale statului li-se creiază jurisdicție și drept de oarecare amestec în chestiunile școlilor populare confessionale; — articolul de lege XVIII din 1879, prin care limba maghiară, contrar dispozițiilor legii fundamentale XXVIII din 1868, este impusă în mod obligator, ca obiect ordinar de învățământ, în toate școalele noastre populare: elementare, superioare, civile și preparandii; — apoi articolul de lege XV din 1891 despre azilele de copii, menite de a influența for-

marea sufletească a tineretului celorlalte popoare nemaghiare. Tot aci avem de a remarcă și legile despre salarizarea învățătorilor populari — XXVI din 1893, XXVII din 1907 și XVI din 1913 — cari, toate, impun confesiunilor cele mai grele sarcini, pe când ajutorul de stat a fost legat de împlinirea condițiilor celor mai grele și mai păgubitoare pentru progresul cultural al Bisericii și Neamului nostru.

Dar — fără să ne oprim la înșirarea altor legi și a multelor și binecunoscutele ordinațiuni ministeriale de aceeași pornire dușmănoasă — suntem datori s'o spunem, că, de 50 de ani încoaci, Biserica noastră a luminat, ca un stâlp de foc, în întunerecul acestor prigoniri. Ea a fost un protest pururea viu împotriva acestor nedreptăți, bătând prin reprezentațiuni și prin proteste, pe la ușile tronului regal și pe la ale guvernărilor noastre politice. Ea a căutat, ca pe cei ce i-a fost orbit răutatea lor proprie, să-i facă a înțelege cuvântul profetului Isaia (X. 1): „Vai celor ce fac legi nedrepte, că scriind scriu viclesuguri...”

Ușile, la cari a bătut Biserica noastră de jumătate de veac încoaci, toate au fost închise dinaintea plânsurilor noastre, iar noi ne-am întărit sufletele cu fericita nădejde, că celce rabdă strâmbătățile, acela se va mântui.

Vremurile mari, pe cari le trăim, justifică pe deplin ținuta împotrivoare, ce am arătat-o mai sus, a Bisericii noastre pentru a-și apăra independența sa și interesul de progres cultural.

Aceste vremi au ridicat la suprafață, cu o putere elementară, dreptatea cauzei noastre.

Astăzi toate neamurile au dreptul de a dispune ele înseși de soarta și viitorul lor. Ceeace poruncise Mântuitorul Hristos, ca oamenii să fie liberi între olaltă, se pune acum în aplicare și cu privire la popoarele singuraticice între olaltă: Nu mai are să trăiască nici un popor în atârănare și subjugare — de nici un fel — față de alt popor.

Aceasta nouă evanghelie, a dreptății popoarălor între olaltă, s'a deschis și pentru noi. La lumina acestei evanghelii, întunerecul nedreptăților ce ne-au păscut în trecut, se destramă, și, la noul luminis, legile făurite cu viclesug asupra noastră, se frâng ca niște cătuși ruginite, prefăcându-se în tot atâtea mreji pentru înșiși legiuitorii lor.

Nu ne bucurăm de năcazul acestora, ci de triumful cauzei noastre drepte, văzând cum, sub ochii noștri, se împlinește un alt cuvânt biblic (Isus Sirah X. 8): Impărțirea dela un neam la altul se mută, pentru strâmbătăți, pentru sumeții.

Astăzi, când o lume întreagă justifică dreptatea cauzei, pentru care a stat Biserica ortodoxă română pururea în luptă cu statul ungar apărându-ne ființa bisericească și culturală, aceeași Biserică e datoare să mai adaugă luptelor sale un cuvânt clar și s'o spună rupt-ales, că: legile și ordinațiunile de până aci, nedreptățiitoare pentru Biserica și Cultura Neamului nostru românesc, aduse de puterea statului ungar, nu au avut și nu au nici o putere obligătoare pentru conștiința Bisericii și a fiilor săi, și că, dacă acelea — pe lângă toate excepțiunile ridicate împotriva lor

— au fost respectate în trecut într'o măsură și formă oarecare, el au fost respectate numai din motiv extern, de silă, și pentru a se păzi ordinea cetățenească în stat. Acum însă, încetând aceea silă, Biserica revine pe deplin în firescul său drept, de a lua acelea măsuri, pe cari le află cu cale pentru prosperarea învățământului său popular.

Școala confesională, de ori care categorie didactică ar fi, ca fică a Bisericii este instituțiune bisericească, iar Biserica are indubitabil și imprescriptibil drept de dispozițiune asupra ei.

În privința măsurilor de luat în noua situație de acum ne este binevenită dispozițiunea Onoratului Consiliului Dirigent Român, emisă sub Nr. 71/1919, cu provocare la înaltul decret regal Nr. 3631 din 11 Decembrie a. tr. cu privire la măsurile de luat pentru viitor în chestiunea învățământului popular.

De aceea, în temeiul dreptului firesc ce-l are Biserica noastră asupra școlilor sale ca instituțiune bisericească și cu provocare și la menționata dispozițiune a Onoratului Consiliu Dirigent Român, Consistorul eparhial ia în privința învățământului primar sau al școlii populare elementare, următoarele

măsuri provizorii:

1. Limba maghiară, dimpreună cu istoria, geografia și constituțiunea Ungariei, se scot din învățământul primar.

2. În locul acestor materii se introduce, în mod obligator, istoria dimpreună cu geografia și constituțiunea Țărilor locuite de Români.

3. Orele, cari mai nainte fuseseră întrebuițate pentru propunerea limbei maghiare, vor avea să fie repartizate mai ales la nouile materii de învățământ, până la o nouă fundamentare a învățământului primar.

4. Deodată cu publicarea acestor dispozițiuni șefii tracutali, ca inspectori de școale confessionale, vor avea să fixeze un termen, la care să-i întrunească pe membrii corpului didactic primar la o consultațiune asupra inactivării cât mai efective a dispozițiunilor de mai sus.

Aceste dispozițiuni se iau numai provizor, până să se iee măsuri uniforme din partea forurilor bisericești mai înalte pentru întreaga provincă mitropolitană.

Acest circular trebuie comunicat în întregime corpului didactic dela școalele noastre populare precum și comitetelor parohiale, pentru știre și acomodare.

Martirii neamului din Șimand.

Dintre multele jertfe cari s'au adus pe altarul iubirii de neam și de datorie ținutul nostru al județului Arad și mai ales conuma Șimand, a adus pentru morții săi prinosul plăcut tuturor, prin înmormântarea pompoasă și plină de demnitate a preoților de acolo Cornel Popescu și Cornel Leucăția. Mai impunător nici că se mai putea. Toată suflarea românească din jur a alergat să dea cinstea din urmă acestor doi martiri, cari au suferit martirajul cel mai crunt și mai barbar din câte se pot închipui Săptămâna patimilor au petrecut-o amândoi legați și fără suflare în părăul morii dela Socodor. D-zeu s'a

îngrijit ca să rămână urmă și dovadă despre barbaria celor „roșii” și așa a făcut să scază apa, iar cadavrele să ajungă la mal. De-acolo preotul din Socodor A. Papp cu câți-va oameni, pe furis poate, i-a înmormântat provizor în un loc comun ca să păzească osemintele de barbariile cari ar fi urmat după aceea, de s'ar fi știut.

Cât ține însă credinciosul la păstorul său și cu cât îi datorește ni-se arată prin frumoasa pornire ce-au făcut-o credincioșii comunei de a aduce cadavrele și averea lor din pământ străin, să-i așeze acasă la ei și la poporeni, lângă altarul la care ci doi servit cu atâta zel și cu atâta dragoste. Conuma Șimand s'a îngrijit ca osemintele să fie aduse acasă și să fie înmormântate din nou după legea românească și creștinească, voind a ușură prin aceasta și durerea celor rămași în urma preoților uciși, și durerea tuturor celor cari i-au cunoscut. Ziua înmormântării s'a fixat pe Joi, în 9/22 maiu a. c. Și natura s'a îngrijit ca vremea să fie cât mai plăcută. Preoțimea din jur a venit încă Miercuri, iar esmișii speciali au sosit numai Joi cu un tren special dela Arad, cu o întârziere de două ore. Cu acest tren au venit delegații autorităților bisericești și școlare a județului în frunte cu subprefectul Nicolae Mladin și alți intelectuali din Arad, precum și corul tinerimei ped. teol. din Arad cu doi profesori și directorul. Tot cu acest tren a venit și un pluton de soldați *români* sub conducerea unui sublocotenent.

Sosit trenul oaspeții au fost așteptați de o mulțime de trăsuri mai ales țărănești și așa ceteai din ochii lor durerea și dragostea ce o au pentru morții lor și a tuturor. Fiecare s'a silit să contribuie cu un act de jertfă și de stimă. De nu au venit atâția ca fiecărui să i-se îndulcească inima, nu e vina lor, ei sunt mângăiați, că și-au pus obolul la jertfa comună.

Ajunși în sat prohodul eră început. După ritul bisericeii trebuia ca prohodul să se săvârșească în biserică, dar fiind atâta mulțime ca la vreo- 2000—3000 oameni, preoții, au aflat de bine să-l facă afară de biserică, pe o coină mică lângă cimiter, pe marginea drumului. Prohodul a fost celebrat de 30 preoți și un diacon pontificând profesorul director Dr. Teodor Botiș.

După terminarea prohodului au urmat panegiricele. Primul l'a rostit exmisul consistoriului din Arad Dr. Teodor Botiș cu mare avânt și pătruns de multă profunditate. S'a adresat mai mult rațiunii decât sentimentului. Vorbirea a fost foarte înfocată și cu cuprins vast. Prin acești morți-zice-s'a făcut învierea noastră, după cum și învierea lumii s'a făcut prin moartea Mântuitorului ei. Ei sunt martirii neamului și cu viință ne plecăm în fața sfintelor oseminte cari au ajuns prin cea mai mare virtute, prin conștiința datorinței lor în analele diecezei, a institului și a neamului românesc, ca dovadă de înălțimea sufletului acestor doi preoți și păstori sufletești ai comunei Șimand.

După aceasta preotul Cornel Popescu a fost parentat de preotul din Socodor Aurel Papp, iar preotul Cornel Leucăția prin parintele din Nadab Nestor Blaga. Cuvântarea fiecăruia a impresionat mulțimea până la lacrimi.

În numele comitatului i-a parentat primonotarul județan dr. Teodor Papp, prin cuvinte spuse din inimă și pline de re cunostință față de acești doi morți ai neamului, căzuți pradă urgiei bolșeviste. În numele confesiunii greco-catolice române preotul local Ioan Turbean, iar în numele armatei românești sublocot. Toma, i'și iau adio.

Sicriile apoi au fost ridicate și duse la locul pregătit pentru a fi depuse în mormânt. În fața mormântului revizorul școlar Iosif Moldovan a luat ultimul adio în numele învățătorilor din tractul său și cu aceasta sicriile în sunetele goarnelor, cari cântau „ruga” au fost lăsate în mormânt comun spre odihnă vecinică. Corul tinerimii ped. teol. și corul tinerimii din Șimand condus cu atâta istețime de învățătorul de acolo, Ion Tocăniță, au cântat răspunsurile precum și unele cântări funebrele. În special s'a distins corul din loc cu cântarea „*Eroi au fost eroi*” care ne-a impresionat adânc. Steagurile românești și praporii bisericești vesteau învingerea asupra morții și învierea neamului. Multele cununi cu funde tricolore erau dovada venerațiunii neamului față de aceștia, cari pentru isbânda acestui mândru tricolor și-au jertfit vieța.

După terminarea înmormântării participării au fost chemați la masa comună ce sa dat întru pomenirea celor reșoși și la care au luat parte în ambele locuri mulți intelectuali ca semn de dragoste față de conducătorii comunei Șimand.

Aranjatorii pompoasei manifestații de jale s'au îngrijit ca să eternizeze acest act mare prin fotografierea procesului funebral din partea fotografistului din Arad, Ruhm.

După masă, care s'a terminat pe la 3 $\frac{1}{2}$, cei din Arad s'au reîntors cu trenul special la orele 4, cu impresia cea mai bună și cea mai dureroasă, dar plină de mângăiere, contribuind fiecare cu salutul cel mai plăcut și ultimul, care s'a mai putut da acestor suflete curate ale neamului. Icoana lor, martirul lor va fi o pildă vie pentru toate timpurile, pentru oricare suflet de român și în special pentru cei încredințați cu conducerea poporului românesc din toate locurile. *Raportor.*

INCHINARE ✓

(Scrisă cu prilejul intrării armatei române în Arad).

Așa de mult V'am așteptat,
Căci multe flori s'au scuturat
De atunci, și-am plâns și ne-am rugat
Să fie Domnul sfânt cu Voi
Și să V'ajute scumpi eroi.

Pământul cel de mult robit
Cu sânge cald a fost stropit
Și-atât amar am suferit,
Că numai inima din noi
Ar ști să spună dragi eroi.

A noastră limbă s'o vorbim
Păcat eră — și să gândim
La Voi, — și Țara s'o iubim;
Un lanț de chinuri și nevoi,
Ne-a fost vieța bravi eroi.

Dar iată ceasul s'a plinit
Și neamul nostru obidit
Vă vede adeva c'ați venit
Aleargă 'nduioșat spre voi
Să vă salute mari eroi.

Și-acum când ceriul s'a 'ndurat
Și jugul crunt l'a sfărâmat
Acum cu sufletul curat
Plecăm genunchii amândoi
În fața Voastră scumpi eroi.

Arad, 17 Mai 1919.

Maria Cioban măr. Dr. Botiș.

Moaștele sfinților de pe la bisericile românești.

(Urmare)

După cronica mănăstirii („Plângerea”) lui Nicodim, la Prislop, i-a urmat ca stareț, oarecare „*Sfânt Ioan*”, de obârșie din satele vecinașe. A repausat la Prislop. Chilia sfântului Ioan, sau peștera, unde a fost astrucat s'ar ști până azi.

Moaștele lui, le-au luat neamurile și le-au dus la o mănăstire din Țara-Românească. O părticică din ele s'ar mai fi aflat la neamuri, ori la mănăstire, prin a Il jumătate a secolului al 18-lea.

„Și atunci un tânăr oarecare din sat
Numele lui Ioan, stului Nicodim a urmat
Din lume și din rudenii cu totul au ieșit
Și aici la mine au venit.
Întru o stâncă chilie și-au făcut
În carea slujind, lui Dumnezeu a plăcut.
Și pe el după sfârșit
Dumnezeu l-a proslăvit.
Peșterea și acum se găsește
Și chilia sfântului se numește.
Iară după oarecare întâmplare
Cu a lui Dumnezeu înainte apărare
Rudele sfântului cele din sat
Moaștele cu totul le au ridicat
Și în țara românească le au dus
La oarecare mănăstire le-au pus.
Însă la neamul lui pururea se pomeneste
Fiindcă și o părticică din moaștele lui se găsește.”

Despre îndrăgirea lui Ioan în Florica, fata frumoasă a lui Petru din Silvașul de sus, există în popor o duiosă poveste. Carol Szathmáry a tipărit povestea la Budapesta, sub titlul „*A ki szentjét el nem adja, néprege*”. Cuprinsul pe scurt e dat în istoria vicariatului Hațeg de dl Iacob Radu. Se susține, că degetul cel mic al lui Ioan sfântul, s'ar afla până azi la biserică ortodoxă română din Sânpetru, de lângă Hațeg; dupăce trupul după multă târguială, fu transportat, pentru mulți bani, în un sicriu de argint, de o deputație strălucită, în Țara românească.

Oare acest sfânt Ioan, dela mănăstirea Prislopului, nu e acelaș cu sfântul Ioan Românul, martir din veacul al XVII-lea, despre care vom face amintire aici mai jos în capitolul VII, a cărui slujbă o compusese grecește Cariofil, iar episcopul Filaret din Râmnic, o tipărise românește?...

Despre poemul „Plângerea mănăstirii”, a se vede ziarul lui Cezar Boliac, „*Buciumul*”, București, I 1863, Nr. 3. pg. 3—71 și următoarele.

Manuscriptul aflat la Căldărușeni, e dăruit Academiei române din București de Alexandru Papiu Ilarian, care a mai îndreptat textul și a adaus trebuitoare note. Manuscriptul e format de Papiu cu cirile din alte două manuscripte, din cari unul eră neterminat. Aceste manuscripte sunt copii și sunt de grafie dispartă¹⁾.

Din „*Buciumul*” povestea rimată fu tipărită în periodicul „*Biserica ortodoxă română*”, București, anul IV, produsă apoi în „*Telegraful Român*” din Sibiu, 1898 Nr. 24 și următoarele, de aci în „*Foaia Diecezană*” din Caransebeș 1848 Nr. 13 și următoarele și în sfârșit de dl Radu în opul citat pg. 351—367 (71—102; 368—385).

Despre mănăstirea Prislop a se consultă și Dr. Augustin Bunea, Eppii P. P. Aron și D. Novacovici, Blaj, 1902, *idem* Vechile episcopii o. c. 45—62; „*Sematismul istoric*” al diecezii Lugojului, Lugoj, 1903 p. 467—481. *Halmágyi Sándor* „*Saphira történeti regény*” (Erdély multjából), Kolozsvár 1859. Referitor la Tismana și Nicodim, *Hașdău* „*Arhiva istorică a României*” București 1865 I, I, 17—21; 66; 97—98; III 192—193 după Venelin „*Vlacho bolgariskija gramaty*”, Petrograd 1840 pg. 22—26; 55—59. *Kaluzniacki* „*Werke des Patriarchen von Bulgarien Enthymius*”, Wien 1901 p. 205—224. Arhimandritul *Ruvarac* în „*Archiv für slavische Philologie* XI 355. Gr. *Tocilescu* în „*Foaia societății Românismul*”, București II, 28—30; 72.

VI.

Sf. Nifon, Târgoviște, 1514.

Radu cel Mare în 1503, a adus pe expatriarhul Nifon al Constantinopolului, ca să organizeze biserică Munteniei.

Căzând Nifon în disgrația voivodului, se refugiază la republica sfântă a muntelui Athos. Aici supraviețuind pe Radu cu patru luni numai, își luă și el obștescul sfârșit în 12 August 1508.

PARTEA OFICIALĂ. Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de învățător la școala gr. or. rom. din Albești-Hidiș (Fehérlak-Hegy) prin aceasta se publică concurs cu termen de alegere de 30 zile dela prima publicare.

Venitele sunt: 1) Cvarțir liber și grădina de legume. 2) Din repartitie pe credincioși 600 cor. solviți de epitropia parohială pe 1 lună înainte; întregirea de stat nu e asigurată. 3) Pentru conferință învățătorească când va participa 20 cor. 4. Pentru scripturistica 10 cor. 5). 6 metri de lemne din care se va încălzi și sala de învățământ. 6). Stoalele îndatinate dela mort 2 cor. cununie și maslu 1—1 cor.

Reflecții la acest post se vor prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare la s. biserică din Albești-Hidiș pentru a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, iar cererile de concurs ajustate conform regulamentului și adresate comitetului parohial din Albești-Hidiș se vor înainta P. On. Oficiu protopresbiterial din Beiuș.

Gheorghe Popovici, prez. com. par. *Marcu Pantis*, notar.

În conțelegere cu *Moise Popovici* adm. prot.

—□— 1—3

Pentru întregirea vacantului post de preot gr. or. rom. din parohia de clasa a III-a, **Dobrești**, tractul Belințului, să publice concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesie parohială constatatoare din 32 jugăre, parte arător, parte fânaț.
2. Un intravilan de 3/4 jugăr.
3. Stolele legale.
4. Birul parohial, de fiecare număr, o spene de grâu, sau de cucuruz, însă numai pentru preotul ales.

5. Eventuala întregire de dotație dela stat, pentru care însă comuna bisericescă nu ia răspunderea.

Reflecții la acest post sunt pofțiți a și înainta petițiile, instruate conform normelor în vigoare, comitetului parohial, pe calea oficiului protopresbiterial gr. or. rom. din Belinț, în termenul concursului, apoi a se prezenta într'o Duminecă, ori într'o sârbătoare, în s. biserică, spre a și arăta dexteritatea în tipic și cântare, eventual în oratorie și în celebrare.

Dela reflecții să cere ca, înainte de a se prezenta în parohie, să se înfățișeze în persoană protopresbiterului tractual, spre a dovedi că au îndreptățire a concura la această parohie: iar întrucât sunt din altă dieceză, să se prezenteze P. S. D. Episcop diecezan din Arad, spre a li-se da voe se concureze.

Alesul va avea să poarte toate sarcinile după sesie și după intravilan.

De asemenea e obligat să catihizeze pe școlarii gr. or. rom. fără altă remunerație.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb*, protopresbiter.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea parohiei Zăbalț (Szabács) protopresbiteratul Lipovei, devenită vacantă prin trecerea în statul de deficientă a parohului Ambrosie Popescu, în conformitate cu concluzul veneratului Consistor de sub Nr. 328/1919, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu parohia sunt:

- 1.) Un intravilan parohial
- 2.) Una sesiune par. în estenziunea cuprinsă în foaia catastrală, din care 10 jughere e fânaț.
- 3.) stolele legale.
- 4.) Birul legal în naturale sau cu prețul curent de piață.
- 5.) Eventuala întregire dela stat.

Alesul e îndatorat a solvi toate dările după întreg beneficiul parohial și a catihiza în școala confesională din loc fără altă remunerație.

Parohia e de clasa II dela reflecții se pretinde deci asemenea calificare, cari vor avea a-și subșterne recursele lor în termenul concursual P. On. Domn Fabriciu Manuilă protopresbiter tractual gr. or. rom. în Lipova (Lippa) ajustate cu documentele recerute precum și cu atestat despre eventualele servicii prestat până aci, iar pe lângă observarea strictă a celor cuprinse în

§. 33 din Reg. pentru parohii a se prezenta în termenul concursual în vre-o Duminecă ori sârbători în sf. biserică din Zăbalț spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie, dar numai după ce vor dovedi protopresbiterului tractual că posed calificarea prescrisă, iar cei din altă dieceză, că au înalta încuviințare a P. S. sale Domnului Episcop diecezan, de a putea reflecta la aceea parohie.

Zăbalț, din ședința Comitetului parohial gr. or. rom. ținută la 5/18 februarie 1919.

Comitetul parohial

În conțelegere cu *Fabriciu Manuilă* protopresbiterul Lipovei.

—□— 1—3

Nr. 192/1919.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal pe lângă preotul Gheorghe Aurariu din parohia de clasa a II-a **Cutina** tractul Belințului, să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Jumătate din sesia parohială;
2. Jumătate din intravilanul parohial;
3. Jumătate din pășunea ce se revine după sesie și
4. Jumătate din toate venitele împreunate cu postul de paroh.

Eventuala întregire dela stat ca capelan.

Reflecții la acest post sunt pofțiți a-și instrua petițiile concursuale în senzul concluzului nr. 84/1910 al sinodului eparhial, pentru parohii de clasa a II-a și într'o Duminecă, ori într'o sârbătoare, a se prezenta în sf. biserică din Cutina, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Petițiile concursuale, adresate comitetului parohial, să trimit oficiului protopresbiterial gr. or. rom. din Belinț (Belenceze, Temes megye).

Alesul va plăti dările după pământul ce-l beneficiază și va catihiza pe elevii dela școala gr. or. rom. din Cutina fără remunerație.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb*, protopresbiter.

—□— 1—3

Aviz.

Ana Jurma, de religiunea gr. or., născută în Remeta—Lunca, comitat. Caraș-Severin, fostă elevă în cl. VI. poporală superioară la școala poporală superioară gr. or. rom. de fete din Arad, în anul 1898—99, afirmativ și-a pierdut atestatul școlar. Dacă nu se află atestatul în curs de 1 an, se va extrada un duplicat al atestatului.

Arad, 2/15 iunie 1919.

Direcțiunea școlii civ. gr. or. rom. de fete din Arad.

1—1

Dr. Cornelia Moga fost asistentă la clinica II-a de interne din Budapesta, aduce la cunoștința onor. public că s'a strămutat la Arad, str. Sina Nr. 1/b, unde ordonează zilnic pentru boale interne și de nervi. Totodată deschide laborator pentru cercetări chimice, bacteriologice, terologice și laborator Röntgen. x—13

MULȚĂMITĂ PUBLICĂ.

Tuturor cunoscuților și prietenilor, cari în persoană ori prin scrisori au încercat a ne alina durerea noastră mare cu prilejul trist al trecerii la cele eterne a scumpei și mult iubitei mele soții **Elena Rubenescu** născută **Novac**, întâmplată la 17/30 Aprilie a. c. mi exprim adânc simțita mulțămintă.

Arad, la 4 Maiu 1919.

În numele familiei:
Augustin Rubenescu.

Al treilea urmaș alui Radu: Neagoe Barab, V (1512—1521), ca să arete oarecumva datorita recunoștință a țării față de marele ei apostol și să împace sufletele repausaților săi doi binefăcători, trimise pe fratele său Danciu cu câțiva boeri de frunte ca să aducă în Țara-Românească osemintele sfântului Nifon. Adusă apoi în țară, fură așezate și venerate scurt timp în Târgoviște la mănăstirea „Deal”; de unde tot cu aceeași pompă mare („pohvală”) au fost renapoiate la Dionisat în Atos; într'un „sicriu de argint curat, poleit cu aur și înfrumșețat cu mărgăritar frumos și cu alte pietre scumpe și cu smalt și deasupra pre plehup scrise chipul sfântului întreg, iar jos. la picioarele sfântului se scrie în genunche, rugându-se Sfintiei Sale.”

În suburbiul Târgoviștei-Sârbilor, zidi Neagoe o bisericuță, cu hramul sf. Nifon, restaurată apoi de Iosif, primul episcop al Argeșului la anul 1798.

Vieța sfântului a fost scrisă grecește de Gavril Protul, arhiepiscop la Athos, care împreună cu alți prelați greci, fusese de față, la consacrarea vestitei mănăstiri alui Neagoe, zidită la Argeș.

După un manuscris românesc dela Bistrița Oltului, scrisul lui Gavril, a fost tipărit de *Hajdeu* în „Arhiva istorică a României”, București, 1865 I, 2, pg. 133 și 137. În anul 1806 a fost tipărită și la Sibiu „Slujbă la pomenirea părintelui Nifon”. Din nou apoi la 1888, în București, profesorul Constantin *Erbiceanu* a tipărit „Vieța și traiul sfintiei Sale părintelui nostru Nifon de Gavril Protul Sfetagorei”. A se vede și „Analele Academiei române”, București, 1899, ser. II, sect. II, tom XXI pg. 305—307. *Alexandru Lăpădatu* „Vlad Călugărul”, București, 1903 pg. 55, 64 și 65. *Boroianu* I. c. 431. *Onciu* I. c. 87. *Iorga* „Inscripții din biserică României” o. c. 359. Dr. I. G. *Sbiera* „Contribuțiuni la o istorie”, Cernăuți, 1906 pg. 4974—8. *Idem* „Mișcări culturale și literare la Români din stânga Dunării între 1504—1714” Cernăuți, 1897 pg. 73 74 și 110. *Hurmuzaki* Documente II, 2; Nr. CCCCLII—CCCCLVI K. *Krumpacher* „Geschichte der byzantinischen Literatur” München 1897 pg. 1150.

INFORMAȚIUNI.

★ Ziarul nostru reapare. După o pauză de aproape 2 luni, pricinuite de stările excepționale, grevele muncitorilor și comunicația postală anevoioasă, mai apoi sistată, ziarul nostru cu numărul de față reapare. Cerem scuzele cetitorilor și colaboratorilor noștri și-i rugăm de sprijinul lor și'n viitor.

† **Pavel Rotariu**. Veteranul avocat din Timișoara după o viață laborioasă și închinată binelui obștesc, a trecut la cele eterne. Răposatul în Domnul a fost un fruntaș al vieții noastre publice și un luptător aprig și constant cu cuvântul și cu condeiul pentru drepturile politice ale poporului român. A redactat ani de-a rândul ziarul național „Luminătorul” din Timișoara și a publicat broșuri pentru educația politică a poporului român. Ca membru în toate corporațiunile noastre bisericesti s'a distins prin cuvântul cumpănit și înțelept și dela începutul erei constituționale bisericesti a luat parte la toate actele mai importante din viața noastră bisericescă.

Odihnească, în pace!

Indivizii, cari au rupt steagul românesc de pe edificiul postei dela gară au fost condamnați de autoritățile militare franceze la două luni închisoare.

Examenele finale la institutul nostru pedagogic s'au început Luni, în 3/16 Iunie sub prezidiul d-lui comisar consistorial Dr. Gheorghe *Ciuhandu*, asesor referent școlar.

Papa și liga națiunilor. Aliați au încunostințat Vaticanul, că ar fi dorit să facă parte din liga națiunilor. Papa a trimis un delegat la Paris.

O conferință a intelectualilor și a membrilor corpului didactic român din Arad, ce s'a ținut Joi, în 6/19 Iunie, în sala cea mare a seminarului, a hotărât înființarea și organizarea unei cohorte de cercetăși și a unei secții locale. Delegat al secțiunii a fost ales: Dr. T. Botiș, secretar: Romul Frateș, cassier: Virgil Antonescu, comandant de legiune Dr. Sever Miclea, comandant de cohortă, Sabin Evuțian, inițiatorul acestei mișcări de mare importanță pentru creșterea viitoarelor generații.

Redactor responsabil: Dr. Teodor Botiș, profesor